Supliment gratuit la ziarul EPOCA

Sâmbătă, 13 Septembrie, 1897.

DISCURSUL
D-LUI
DIMITRIE STURDZA

Rostit în întrunirea publică de la Orfeŭ la 25 Septembrie 1894.

Domnilor!

Sunt chemat să vorbesc astăzi despre o cestiune mare și însemnată, despre Cestiunea Națională, despre cestiunea cea mai populară în Romînia.

Sarcina este grea. Voĭ căuta s'o îndeplinesc așa după cum 'mĭ dictează conscințа și inima domniilor voastre.

Că Cestiunea Națională este popnlară, nu mai încape nici o îndoială. Toți o simțiți, lumea întreagă o știe, streinătatea o cunoaște. Avem și o dovadă oficială. In parlamentul marelui imperiŭ vecin s'a zis de o voce autorisată: «este necontestat că cu«rentul național în Romînia este foarte în«tins și puternic.» Așa este. Acest adevăr e netăgăduit! *(Aplause nesfîrșite).*

De ce însă Cestiunea Națională este populară? Răspunsul e scurt: pentru că este înțeleasă de toată suflarea românească, de la mic pînă la mare. de la copiĭ pînă la bătrînĭ, într'un cuvînt, de toți carĭ meritâ numele de Romîn. *(Aplause).*

Dar pentru ce Cestiunea Națională este înțeleasă de toată suflarea românească? Și aci rĕspunsul e ușor de dat: Pentru că fiecare simte și știe că ea cuprinde cestiunea de existență a neamului românesc, pentru că fie-care simte și știe că dacă va fi nepăsător în această cestiune, comite o sinucidere națională, (Aplause).

In ce consistă însă Cestiunea Națională? Ea consistă în pericolul iminent în care se află treĭ milioane de Romînĭ, jumătate din populațiunea regatului nostru, de a fi desnaționalisați, de a fi desființați. Ea consistă în convingerea ce avem că esistența Regatului nostru este strîns legată de esistența a celor treĭ milioane de Romînĭ în afară de Regat. Ea consistă în aceasta, că ca e o luptă pentru esistența neamului românesc. (Aplause).

Cestiunea Națională consistă în aceasta, că s'a strîns neamul românesc întreg sub un stindard, pe care sunt scrise *cuvintele nemuritorului Ion Brătianu;—«Dic unĭi: «cînd elementul românesc va peri în Tran«silvania, va peri și în Romînia; dar eŭ «dic — că nu va peri nicĭ în Transilvania, «nicĭ în Romînia, și nu va peri nicĭ o «dată.»* (Aplause).

Sub stindardul, pe care stau scrise aceste cuvinte, suntem astăzi întruniți. Sub inspirațiunea asestor cuvinte vom esamina la un loc Cestiunea Națională. Conduși de adevărul ce conțin aceste cuvinte ale nemuritorului bărbat al națiuneĭ, ne vom convinge că noi, acești din Regat, trebue să luptăm mai tare și mai energic încă pentuu esistența neamului românesc de cît frații noștri de peste Carpați (Aplause), pentru că noĭ în Regat suntem simburele neamului românesc, pentru că noĭ suntem răspunzători de viitorul acestuĭ neam. Da! cu toții trebue să luptăm, ca cuvintele luĭ Ion Brătianu să fie tot-d'a-una o realitate.

Inainte de a examina situațiunea de față, este de nevoie să așezăm basa discuțiuneĭ.

Acesta este necesar, fiind-că mulți caută să întunece discuțiunea, pentru ca, la umbră și în întunerec, să suprime însăși cestiunea. Aceasta e necesar, pentru că la această încercare de a întuneca și de a suprima Cestiunea Națională, s'aŭ dat mîna oameni puternicĭ din lăuntru și din afară (Aplause).

E necesar să așezăm basele discuțiuneĭ, pentru că trebue să ne luminăm înșine mintea și să ne deschidem ochiĭ ca să știm, fără îndoeli cu certitudine, ceea-ce e de datoria noastră să facem.

In toată cercetarea noastră, nu trebue să perdem din vedere că Cestiunea Națională nu e cestiunea soarteĭ unuĭ oraș, a uneĭ păturĭ sociale, ci cestiunea soarteĭ întregului neam românesc.

***

Prima întrebare care se pune este :—*cum s'a născut Cestiunea Națională, și unde s'a născut ea?*

Răspunsul este scurt și cuprinzător, Cestiunea Națională nu s'a născut în Regat. Ea nu s'a născut nicĭ prin noĭ Romînii din Regat, nicĭ prin frații românĭ în afară din Regat. Ea s'a zămislit din nedreptate și din inichitate. Ea a luat naștere acolo, unde s'a desființat dreptatea.

Noĭ Romînii, toți la un loc, putem esclama: — Vaĭ vouă, carĭ aț scornit răul! Vaĭ vouă, carĭ persistați în răutate! Căcĭ Dumnezeŭ a tot puternicul nu vrea nodreptate și răutate de la oameni!

Inimicii neamului românesc zic și scriŭ mereŭ, că Cestiunea Națională s'a urzit în Regatul Romîn și a eșit din grandomania noastră, carĭ nu ne mulțumim cu țara pe care ne-a dat'o Dumnezeŭ și voim să întindem hotarele noastre.

Nimic mai fals, nimic mai inesact. (Apl.)

Cestiunea Națională își are originea eĭ în Ungaria, și s'a născut acolo prin faptele Maghiarilor, prin legile lor nedrepte și prin călcările lor de legĭ, prin arbitrarul și barbaria, cu carĭ eĭ se poartă cu concetățenii lor de altă limbă. (Aplause).

Cestiunea Națională a început în Ungaria în momentul în care Maghiarii aŭ uitat frumosul adagiŭ al suveranilor monarhieĭ austro-ungare: — *«Justiția regnorum fundamentum»*, justiția este fundamentul statelor. Cestiunea Națională în Ungaria a început în momentul în care Maghiarii, puind la o parte acest adagiŭ, aŭ luat de conducător al acțiuneĭ lor nedreptatea și arbitrariul, aŭ început a munci neomenește naționalitățile conlocuitoare cu dînșii și s'aŭ asvîrlit chiar asupra steaguluĭ Impăratuluĭ lor de l'aŭ necinstit. (Aplause).

In nicĭ o țară din lume nu este și nu a fost întronată fără-de-legea ca lege, cum este azĭ în Ungaria. (Aplause). Maghiarii aŭ făcut legĭ nedrepte, și unde acele legĭ nu le îngăduiaŭ împilarea naționalităților conlocuitoare cu dînșii, eĭ nu s'aŭ sfiit de a le călca. Unde călcarea legilor nu a fost de ajuns, eĭ aŭ aplicat arbitrarul și violența.

Impilător și asupritor este Maghiarul, dar Romînul este tenace, ține la naționalitatea luĭ. De aproape două zecĭ de secole ședem aci, pe pămîntul acesta, în care ne aŭ înfipt strămoșiĭ noștrii și n'am dat îndărăt în fața amenințăreĭ maghiare?

Maghiarul a lovit, Romînul a rămas statornic și neclintit; iar cînd violența a fost prea tare, el a ridicat glasul la Cer, ca să'l audă Cel de Sus, a ridicat glasul mai tare, ca să'l audă ceĭ carĭ vorbesc o limbă cu dînsul.

Iată Cestiunea Națională dincolo de Carpați. Și cînd strigătul de durere a trecut peste Carpați în cîmpiile dunărene, atunci s'a transplantat Cestiunea Națională și în Romînia. (Aplause).

Nu este vorba, o repet, de luarea Transilvanieĭ! Este vorba că nu putem să rămînem nepăsători, cînd Maghiarii ieaŭ toate măsurile de a desființa neamul nostru (Aplause).

Cestiunea Națională a devenit populară, a fost înțeleasă de toți, fiind-că toată suflarea românească s'a înfiorat cînd a văzut că pe neamul romîn îl amenință un pericol iminent, tocmai de unde nu socoteam că poate veni. Cestiunea Națională în Regat a ajuns acum la un punt, în care cu toții vedem că nu e posibil un guvern, în țara noastră, care să ne zică: — să lăsăm pe maghiarĭ să maghiarizeze în pace pe romînii din Ungaria, să nu rădicăm glasul ca nu cumva maghiarii să se supere și să intre guvernul în încurcătură.

A trăit țara aceasta un secol și jumătate sub guvernele Fanarioților. Atunci simțimîntul național era apăsat, și resultatul acesteĭ apăsări a fost ticăloșia morală și materială. Nu mai voim să cădem din noŭ în acea ticăloșie. (Aplause).

Cînd s'aŭ introdus în Ungaria legile de la 1866, aŭ intrat atunci cîți-va romînĭ în Parlamentul din Buda-Pesta. Nu a trecut însă mult și eĭ n'aŭ putut să stea, alăturea cu maghiariĭ, carĭ le închideaŭ gura cu violență și fără simț de echitate. Eĭ aŭ fost siliți să iasă din Parlament.

Ce aŭ făcut maghiariĭ de la 1848 încoace?

Maghiarii aŭ zis: — Transilvania să se unească cu Ungaria, și amîndouă țările să facă un singur stat. Romînii nu s'aŭ împăcat cu această idee, căcĭ se temeaŭ că nu era vorba numaĭ de această unire. Ce aŭ făcut maghiariĭ după ce aŭ unit Transilvania cu Ungaria? Fe-care credem că întăiul lucru trebue să fi fost — să aibă amîndouă țările aceleași legĭ, de vreme ce se confundase într'o țară. Nu s'aŭ petrecut însă faptele astfel.

In Ungaria propriŭ zisă, maghiarii ș'aŭ dat legile cele mai liberale. Pentru Transilvania, unde romînii sunt mai numeroși, s'aŭ menținut legile absolutistice, însă nu legile ale absolutismuluĭ egal pentru toți, ci ale unuĭ absolutism întors în contra romînilor. In Ungaria azĭ este libertatea preseĭ; în Transilvania valorează încă legea de presă a regimuluĭ stăreĭ de asediŭ, și ea se aplică cu o rigoare inică și cu o violență barbară.

Altă lege electorală este în Ungaria, alta în Transilvania, și aci maghiariĭ aŭ cumpănit'o astfel, în cît censul în Transilvania este mai urcat de cît în Ungaria, înlăturînd prin aceasta pe foarte mulți romînĭ de la drepturile politice. Maghiarii nu s'aŭ mulțemit însă cu atît: eĭ aŭ creat astfel de cercurĭ electorale, ca orĭ și cum s'ar întoarce romînii să fie majorisați de maghiarĭ. Cercurĭ micĭ maghiare daŭ mai mulți deputați: cercurĭ marĭ romîne, unul singur.

Afară de aceasta s'aŭ creat cercurĭ electorale din sfărămăturĭ de cercurĭ românești alipite către cercurĭ maghiare mai marĭ la număr.

După ce maghiariĭ aŭ făcut aceste legĭ, în adevăr diabolice, căcĭ trebue să intri în toate amănuntele lor ca să poți pătrunde răutatea care le-a dictat, atunci aŭ început a isgoni pe Romînĭ din serviciile publice, ocupînd locurile vacante numaĭ cu Maghiarĭ.

In Ungaria cine nu știe limba Maghiară, nu poate să se ducă la judecată, căcĭ e sigur de a fi condemnat, are orĭ n'are dreptate. (Aplause). Mai mult, sunt magistrați, în districtele românești, carĭ absolut nu înțeleg nicĭ un cuvînt românesc, și carĭ astfel muncesc pe poporul romîn.

Romînii plătesc contribuțiuni ca toată suflarea din Ungaria: însă nicĭ o școală românească nu este întreținută de stat (aplause). Mai mult, școlile fundate de Romînĭ cu banii lor propriĭ, acele școlĭ se închid de către guvern, dacă nu se învață într'însele în limba maghiară. Romînii plătesc contribuțiuni ca și ceĭ-lalți cetățeni: iar biserica lor națională nu e subvenționată de stat.

Mai mult încă, pentru a fi siguri că magistrații vor înăbuși glasul conștiinței, cînd e vorba de un Romîn, Maghiarii de fapt aŭ desființat independența magistraților. Marele proces al Memorandului e o dovadă pipăită. Magistrații știŭ că orĭ-ce romîn trebue trimis în temniță și că cercetarea procesuluĭ e numaĭ o comedie nedemnă.

Ast-fel s'a isbutit de gem temnițele Ungarieĭ de romînĭ, martirĭ aĭ causeĭ naționale. Și ce temniți! Ca cele din Siberia!

Ast-fel aŭ crescut nemulțemirile, tot mai tarĭ, și cînd aŭ fost siliți romînii să iasă din Parlamentul din Buda-Pesta, atunci necesarmente aŭ fost constrînși să se întrunească în afară de Parlament, ca să se consfătuiască ce este de făcut.

Această consfătuire a romînilor nu a plăcut maghiarilor, pentru că eĭ se temeaŭ că romînii, carĭ tot răbdaseră necontenit, să nu se decidă a da la lumină nedreptățile de carĭ sufăr, și să le facă cunoscute lumeĭ întregĭ. Atunci eĭ s'aŭ notărît a pune apăsarea și nedreptatea lor sub umbra păceĭ europene.

Complotul maghiar era următorul: Toată Europa dorește pacea; pacea e asigurată Europeĭ prin tripla alianță; Austro-Ungaria e unul din membriĭ principali aĭ tripleĭ alianțe; tripla alianță avînd nevoie de maghiarĭ, ea trebue să'ĭ lase liberĭ de a'și pune la cale cum cred și cum vor trebile interne ale Ungarieĭ; prin urmare, maghiarisarea fiind o cestiune internă, nimenĭ nu are a se opune eĭ, Romînia mai puțin de cît orĭ și cine, ne avînd voce în areopagul european.

Ast-fel la umbra tripleĭ alianțe și a păceĭ, maghiariĭ aŭ găsit mijlocul să desființeze, și, după credința lor, în cel mai scurt timp, națiunea românească din Ungaria, naționalitatea cea mai compactă, cea mai numeroasă, cea mai cultă, cea cu puterea de resistență, cea mai vie. (Aplause).

Pentru că maghiariĭ își daŭ socoteala de puterea culturală a națiuneĭ romîne; pentru că aŭ conștiință și știŭ că ceĭ mai marĭ eroĭ aĭ Ungarieĭ, Huniade și Mateiŭ Corvin aŭ eșit din romînĭ: de aceea de romînĭ s'aŭ apucat mai cu seamă și mai cu violință. (Aplause).

Dar, chiar de aceea, maghiariĭ aŭ decis desființarea cu iuțeală a națiuneĭ romîne, înainte ca o conflagrațiune europeană să se nască. Eĭ urzeaŭ acest complot de distrugere a națiuneĭ romîne, pentru că eraŭ siguri de neimisciunea din afară și pentru că să credeaŭ adăpostiți de frica ce are toată lumea de o conflagrațiune europeană.

Executarea complotuluĭ s'a început cu asprimĭ, cu violințĭ, cu brutalităților. La adăpostul temereĭ generale de complicațiunĭ aŭ inventat acea lege barbară a școalelor de copiĭ, în virtutea căreia Statul are dreptul de a răpi din sinul familieĭ copiiĭ de dóĭ și de treĭ anĭ, pentru a'ĭ deține în asiluri, al căror unic scop este ca să învețe limba maghiară și să uite limba materna. (Așa e!)

La adăpostul simțimîntuluĭ general de pace din întreaga Europă s'a organisat Liga culturală maghiară, care a strîns în scurt timp mijloace materiale colosale, ce se întrebuințează pentru a desnaționalisa și a maghiarisa, La adăpostul constelațiuneĭ politice, care asigură pacea printre popoare, maghiariĭ aŭ început cu procese politice și cu întemnițarea pentru toțiĭ aceĭ, carĭ îndrăzneaŭ să deschidă gura întru apărarea existenței lor naționale, și aŭ mers în denegarea și în suprimarea justițieĭ atît de departe, în cît aŭ strămutat custea cu juraț[illegible]

www.dacoromanica.ro

tiincioși și drepți, formaŭ majoritatea juraților, și în Cluj majoritatea era compusă de maghiarĭ fanaticĭ, animați de ură nempăcată în contra naționalităților nemaghiare.

In asemenea împrejurărĭ ce aŭ făcut romînii?

Făcut'aŭ ca maghiariĭ în 1848? Răsvrătitu-s'aŭ în contra împăratuluĭ și a împărăției?

Cerut'aŭ și căutat'aŭ ajutor străin?.

Nu. Romînii s'aŭ dus pacinici, liniștiți, plini de încredere și de fidelitate la suveranul lor, la împăratul-rege al Austro-Ungarieĭ, și s'aŭ plins luĭ, luĭ a căruia bunătate și inimă o cunoșteaŭ de mult; s'aŭ plîns luĭ de nedreptățile și de călcările de legĭ ce romînii sufer de la concetățenii lor maghiarĭ.

Iată crima Memorandului de la 1894, pentru care sufer astăzi atîția bărbați romînĭ, pentru care sunt crunt lovite atîtea familiĭ românești dincolo de Carpați!

După ce romînii s'aŭ dus la Viena cu Memorandul, după ce s'aŭ dus în capitala împărăției ca să se plîngă, în număr mare, de cîte-va sute de bărbați, aleși nu numaĭ dintre conducătorĭ ci din toate treptele sociale, și mai ales din acea țărănime, care la romînĭ mai mult de cît la alte popoare formează talpa caseĭ naționale, ce s'a întîmplat?

Maghiariĭ s'aŭ înfuriat și aŭ devenit și mai violenți: iar lumea nemaghiară toată a fost pusă în mișcare. Cultura omenească constă tocmai în solidaritatea popoarelor spre a o susține: iar basa culturei este dreptatea — justitia regnorum fundamentum. Cînd cultura omenească e atacată unde-va, tresare Europa, care stă în capul acesteĭ culturĭ. Europa s'a indignat de actele maghiarilor. Și noĭ romînii din Regat am fost indignați cu Europa întreagă. Nu putem sta nepăsători, nesimțitorĭ la strigătele romînilor din Ungaria asupriți! Aceasta ar fi fost o monstruositate! (Aplause).

Iată cum a trecut Cestiunea Națională de dincolo de Carpați în Regatul romîn și a devenit aci o cestiune arzătoare.

Cestiunea națională a făcut asupra noastră, a romînilor din regat, e impresiune foarte mare. Dacă ar exista dincolo de Carpați numaĭ 300,000 romînĭ, eŭ cred că agitațiunea produsă la noĭ de nedreptățile ce eĭ sufăr, ar fi fost redusă la o simplă compătimire cu suferințele lor; dar cînd e vorba de desființarea și de maghiarisarea a 3 milioane de romînĭ, jumătatea populațiuneĭ regatuluĭ nostru, atunci ne cutremurăm noĭ, ceștĭ de aicĭ, căcĭ ne zicem: — cînd va fi cu putință ca treĭ milioane de romînĭ să fie desființați dincolo, atunci și pentru noĭ pericolul desnaționalisăreĭ a luat un corp palpabil. Azĭ, credem, că nu e putere omenească, care să poată desființa neamul românesc, și sprijinim această credință că nu numaĭ am resistat secolĭ întregĭ în contra încercărilor de asemenea natură, dar am eșit mai viguroși, mai întăriți din aceste încercărĭ. Cînd însă vom vedea a treia parte din neamul nostru îngenunchiat și desființat, atunci va intra în noĭ îndoiala, și îndoiala slăbește, și slăbiciunea e sfîrșitul. Vedem însă și pipăim astăzi că pericolul de maghiarisare de dincolo de Carpați a adus întreg neamul românesc în grea cumpănă. Ne temem de pericolul care poate să ne ajungă pe noĭ, cînd planurile maghiare vor eși la capăt. (Aplause). Avem noĭ romînii din regatul nostru simțimîntul că atunci cînd va suna clopotul de moarte pentru cele treĭ milioane de romînĭ din Ungaria, și clopotul de moarte al nostru a sunat. Același simțimînt îl aŭ și romînii din Ungaria, că desființarea regatuluĭ romîn este și desființarea lor.

Știm că sunt oameni carĭ 'și bat joc de aceste simțiminte: dar pentru acești oameni nu este nimic sfînt în lume. Eĭ 'și bat joc de Dumnezeŭ, de omenire, de națiunea căreia aparțin, și de eĭ înșiși.

S'a zis și se zice de necunoscători sau rău voitorĭ, — că la noĭ este Irredenta. In Italia Irredenta înseamnă recăpărarea de provinciĭ întregĭ; la noĭ cestiunea națională este apărarea existenței noastre în contra amenințărilor din afară.

Diferența sare la ochĭ. (Aplause).

De ce ne temem de Rusia? Pentru că așa merge zicătoarea, că Rusia, mare și puternică, vrea să meargă la Constantinopole, vrea să meargă din țara unde sunt 8 lunĭ de iarnă, în țara unde sunt 8 lunĭ de vară; pentru că Regatul nostru este trecătoarea spre acest scop; și că ne temem că din trecătoare să nu'și facă proprietate, de aceea, de cîte orĭ isbucnea un războiŭ între Ruși și Turcĭ, eram îngrijați foarte.

Azĭ, un pericol mai iminent de cît acela ne amenință. Atunci, cînd cu războaiele ruso-turce, ne-a ajutat mult, foarte mult, poziționea noastră, la gurile Dunăreĭ, unde sunt interese marĭ europeane în joc. Cînd rușiĭ făceaŭ un pas înainte, toate puterile săreaŭ și le țineaŭ calea. Dincoace însă, despre Ungaria, pericolul e mai mare și mai iminent; pentru că el este acoperit și vine tocmai dintr'o parte, de unde nu credem că va fi vre o dată pericol pentru desființarea neamuluĭ românesc. (Aplause).

Maghiariĭ se cred și astă-zĭ în veacul de mijloc, și amețesc la zîngănitul pintenilor și la scosul săbieĭ. Eĭ și astă-zĭ aŭ mai mare încredere în sabie și foc, de cît în puterea civilisațiuneĭ omenești. Eĭ și astă-zĭ nu pot înțelege, că Ungaria poate esista ca stat poliglot, și că dreptatea și echitatea daŭ statelor mai mare putere de cît arbitrariul și violința.

Maghiariĭ și astă-zĭ se socot în veacul de mijloc. Moldova și Valachia nicĭ o dată nu aŭ fost supuse Regatuluĭ Ungarieĭ. In diplomele lor însă, magiariĭ considerau Moldova și Valahia ca țărĭ alipite de Ungaria. Cînd vor fi maghiarisat pe cele treĭ milioane de romînĭ, e cert că atunci vor prinde curaj, vor scoate pergamentele lor și vor aplica aceea ce deja mulți scriitorĭ aĭ lor reclamă: realisarea diplomelor lor și a țelului ce ele conțin — întinderea Regatuluĭ maghiar pînă la Marea Neagră.

Nu este dar pericol de esistența Regatuluĭ nostru, și a neamuluĭ nostru care astă-zĭ vine de la maghiar.

Se naște întrebarea; în asemenea circumstanțe ce trebue noĭ să facem? Această întrebare este în gura tuturor. In tot casul nu putem să lăsăm pe frații noștri de dincolo să piară, fără să rădicăm glasul nostru. (Aplause). Nu putem să nu rădicăm și noĭ glasul nostru, cînd eĭ strigă: — Ne strivesc; ne desființează maghiariĭ! și cînd vedem că strigătul lor e o realitate, care 'ĭ stăpîne inima. Cum să nu rădicăm și noĭ glasul cu toată lumea cultă și se zicem: Dreptate pentru ceĭ oprimați! Să nu mai fie în Ungaria fără de lege, legea! Să nu se mai schingiuiască poporul romîn, care nu cere, de cît dreptate!

Dacă n'am fi romînĭ, dacă am fi un stat de altă limbă, dar vecin cu Ungaria, încă acest simțimînt ne-ar agita inimile; dar oare nu sîntem romînĭ și noĭ, și nu știm cîte noĭ înșine am suferit veacurĭ de schingiuire și de nedreptățĭ, în cît ne înfiorăm numaĭ la aducerea aminte a celor pătimite? Aparținînd de baștină Europeĭ culte, putem oare sta impasibilĭ și nepăsători la această esecutare a o treime a neamuluĭ românesc? Am fi o mortăciune. dacă am ședea impasibilĭ! (Aplause).

Să vedem acum în ce constă nelegiuirile, violințele, arbitrariul, astă-zĭ la ordinea zileĭ în Ungaria.

Voiŭ face un catalog scurt, care va convinge pe orĭ ce om drept și cu simțiminte creștinești, că ceea-ce se petrece în Ungaria în contra romînilor este înfiorător.

De la 1884 și pînă la 1894, în timp de 10 anĭ, s'a făcut romînilor, pentru că cer egala îndreptățire cu concetățenii lor maghiarĭ și 'și apără drepturile garantate prin legile existente, 41 de procese politice, în carĭ aŭ fost 89 de acusați, carĭ aŭ fost condamnați de tribunalele, exclusiv maghiare, la 52 anĭ de temniță ordinară. Așa aŭ avut Eugeniŭ Brote și Popa Neacșu cîte 10 procese, Balteș 8 procese, Părintele Lucaciŭ 5 procese, Ion Slavicĭ 4, Aurel Murășeann, Pop Păcuraru, Albini, Rusu Șirianu cîte 3 procese, Aurel Popovicĭ 2 procese, însă cu condamnare de 4 anĭ de temniță, Preotul Macaveiŭ 1 proces cu un an și jumătate de temniță, care l'a și dus imediat în mormînt.

Cine sînt amestecați în aceste procese? Toate clasele sociale. Preoții ceĭ mai distinși din orașe și din sate sînt luați cu droaia, trimiși la judecată și de acolo la temniță.

Dar cel puțin aceste temniți sunt ele oare temniți pentru condamnați politicĭ? Căcĭ, domnilor, adesea bărbații politicĭ din temnițe nedrepte și de la spînzurătoare aŭ mers de s'aŭ așezat pe fotoliurile ministeriale.

Să'mĭ dați voe să vă citesc o descriere de ceea-ce este o temniță maghiară. Ea provine de la unul care 'i-ă gustat dulceața.

Iată ce este temnița politică maghiară:

«Pentru întreaga Transilvanie există nu«mai o singură temniță ordinară, cea de la «Cluj,—*în care se internează condamnații «politici.*

«Regimul penitenciar d'aci este:

«Condamnații pentru crime ordinare (omor, «asasinat, jaf, furt, falș, etc.) sunt ținuți mai «mulți inși în aceeași celulă».

Boerii acusaŭ pe Ion Brătianu de Irredentism și că e cu Tripla Alianță. Aceiași boerĭ ne acusă astă-zĭ pe noĭ tot de irredentism

și că suntem inimicĭ aĭ Tripleĭ Alianțe. Atunc cînd trăia Ion Brătianu ca și acum cînd sunt la putere, boeriĭ aŭ fost cu capul pe tipsie Atunceĭ eĭ eraŭ vrăjmașĭ neîmpăcațĭ aĭ Tripleĭ Alianțe, iar astă-zĭ eĭ se fățărnicesc că sunt cu Tripla Alianță, în momentul în care Maghiariĭ se încearcă a se servi de ea pentru a desființa pe Romînĭ din Ungaria și a pune în pericol viitorul Regatuluĭ Romîn. Acelașĭ joc, aceiașĭ purtare—lipsă de simțiminte, lipsă de înțelegere a intereselor neamuluĭ romînesc.

Acum, că eĭ cred că Tripla Alianță este un mijloc de a sugruma neamul romînesc, boeriĭ mor de iubirea Tripleĭ Alianțe! (Aplause! Așa e!)

***

Să examinăm dacă toate cîte le-am zis, aŭ o bază reală. Toate trebue dovedite. Trăim în momente grave, importante pentru regatul nostru. Trebue să clarificăm situațiunea, pentru ca, cu mintea luminată, să luăm decisiunile noastre despre calea de urmat. (Aplause).

Cînd i-am zis în Senat, că noĭ nu putem să fim nepăsătorĭ în Cestiunea Națională, ce a răspuns Alexandru Lahovari? Citez iarășĭ propriile luĭ cuvinte: «Aceasta este o ces-«tiune de *sentiment personal* iar nu de *ati-«tudine politică*. Este evident, că nu un ro-«mîn nu poate să fie nepăsător pentru oa-«meniĭ de neamul luĭ, *chiar pentru supușĭ «străinĭ*, în contra cărora se *încearcă* — «**după spusa d luĭ Sturdza** — *aceste perse-«cuțiunĭ în scop de desnaționalisare*».

Va să zică ministrul Statuluĭ Romîn, acela care e pus să privigheze interesele țăreĭ și ale națiuneĭ, acel ministru, în ziua de 29 Noembrie 1893, nu era convins că există persecuțiunĭ din partea Maghiarilor în contra Romînilor. Și Comitele Kalnoky în anul acesta sprijinește pe d. Lahovary zicînd: «Organe distinse din presa europeană aŭ «făcut să creadă că Romîniĭ din Ungaria «sunt oprimațĭ». Vedeți? Primul-ministru al Austro-Ungarieĭ și Ministrul de Externe al Romînieĭ sunt de acord întru a declara, «că Romîniĭ din Ungaria trăesc ca în raiŭ».

Mai în urmă Alexandru Lahovary, plin de entusiasm fanariot, ridică glasul și detună în Cestiunea Națională ast-fel: «Vio-«lința, exagerațiunea și nedreptatea sunt un «esces la statele cele marĭ și o nebunie «demnă de dispreț la cele slabe». In ochiĭ d-luĭ Alexandru Lahovary, Cestiunea Națională este o nebunie care nu merită de cît dispreț.

S'a mai auzit vr'odată în țară la noĭ asemenea cuvinte de batjocură în contra țăreĭ și a neamuluĭ romînesc? Și ca să închee în mod plastic, compară Cestiunea Romînească cu autonomia Irlandeĭ.

Dar ministrul, entusiasmat de actele Maghiarilor, se înalță la ditirambe profetice! După ce a denunțat lumeĭ Irredentismul Romînilor, după ce l'a denunțat ca periculos pentru pace și inamic al Tripleĭ Alianțe, după ce a declarat că nu crede în barbariile maghiare, după ce scuză purtarea Maghiarilor, după ce face și vorbește ca un adevărat funcționar maghiar, iată cum prevede viitorul:

«**Trebue să avem încredere în *înțelep-«ciunea și dreptatea* omenească. De ce să «nu credem că maĭ curînd saŭ maĭ tîrziŭ «*această dreptate, această înțelepciune*, vor «lumina și pe oamențiĭ de Stat aĭ Ungarieĭ «pe ziariștiĭ, pe oratoriĭ lor, că pasiunile «se vor părăsi, urele se vor îmblînzi, și «*poate* că se vor lua măsurĭ pentru a se «îndulci legile și a împăca vrăjmășiile?»**

Iată—prevedere de om de Stat! Iată—inimă de romîn! Iată — cum un ministru romîn 'șĭ îndeplinește datoriile sale!

Cetățeniĭ Romînĭ din Regat să tacă! să lase pe Maghiarĭ să tortureze pe Romînii din Ungaria pînă ce-ĭ vor maghiarisa! Cetățeniĭ Romînĭ din Regat să tacă! să nu ceară de la guvernul lor, ca acesta să se facă apărătorul confraților lor maltratațĭ, și să-și facă datoria! (Aplause).

Ast-fel tratează guvernul nostru Cestiunea Națională. O tratează pe dînsa cum tratează toate cestiunile, agitat nu cum să fie satisfăcute interesele noastre, ci cum să fie satisfăcute interesele streine; ast-fel că streiniĭ se apără eĭ singurĭ și sunt apărațĭ și de noĭ, iar noĭ rămînem fără apărătorĭ. De aceea, după mine, ceĭ carĭ astă-zĭ ne guvernează, nu merită numele de partid, ci sunt numaĭ o coterie, fără alt țel de cît exploatarea posițiuneĭ lor de stat în folosul lor personal și momentan. Pentru dînșiĭ e nimic ca să sugrume și să pună în pericol neamul romînesc. (Aplause).

In anul trecut cînd am vorbit în Senat despre Cestiunea Națională, toțĭ boeriĭ aŭ bătut din palme și aŭ zis: de acum înainte sigurĭ suntem că partidul Național-Liberal nu maĭ vine la putere, căcĭ s'a compromis în străinătate, prin discursul d-luĭ Sturdza. Pare că-l văd, că același imn de bucurie aŭ să-l intoneze după cuvîntarea mea de astă-zĭ. Să luminez și această situațiune prin o declarațiune, care, sunt sigur, este în inima și în mintea Domniilor-Voastre a tuturor.

Partidul Național-Liberal, ca fie-care partid politic bine organisat, dorește să fie la cîrma țăreĭ. El a dovedit însă, cînd a fost la putere, cît de înalt și cît de mare este țelul ce'l pune activitățeĭ sale; el a dovedit că cunoaște cît de marĭ sunt datoriile sale către țară, către națiune, și a dovedit că înțelege a'și îndeplini aceste datoriĭ. **Partidul Național-Liberal nu rîvnește puterea ca să desființeze libertățile publice în Regat și să aplaude cînd Maghiariĭ sugrumă pe Romînii din Ungaria. Dacă condițiunea putereĭ este—să o exercităm în aceste direcțiunĭ atunceĭ zic: nu dorim, nu vrem să venim la cîrma statuluĭ niceĭ odată.** (Aplause).

De cîte orĭ partidul Național-Liberal a venit la putere, de cîte orĭ a avut glas în această țară nu a ajuns la putere de cît în folosul țăriĭ și al națiuniĭ. Niciodată nu am venit la putere în contra țăreĭ și a națiuniĭ. Aceasta este obiceiul boierilor. Să le lăsăm și de acum înainte acest obiceiŭ al lor în toată întregimea luĭ. Partidul Național-Liberal nu a închinat niceĭ odată interesele țăriĭ și ale națiuniĭ dinaintea intereselor străine, cînd acestea eraŭ opuse intereselor noastre. **Puterea pentru a trăda interesele naționale, aceasta e treaba boerilor. In asemenea condițiunĭ nu am dorit, nu am primit puterea niceĭ odată. și niceĭ de acum înainte nu o rîvnim și nu o voim.** (Aplause).

Dar, domnilor, n'a fost de ajuns să denunțe națiunea, să ia angajamente. Cel puțin să fi stat boeriĭ la guvern neutri,—să lase Cestiunea Națională să'și ia cursul eĭ: să nu dea ajutor Romînilor, dar niciĭ Maghiarilor. Inima lor înstrăinată de la orĭ-ce simțire românească însă nu i-a ertat măcar neutri să fie. Nu! Eĭ, deschis și cu zel, aŭ dat maghiarilor ajutor, ca maĭ cu siguranță și maĭ iute să se ucidă neamul.

Dacă guvernul luĭ Ion Brătianu ar fi îndrăsnit să dea un ban Romînilor de dincolo, ca să-ĭ ajute în sărăcia lor s'ar fi ridicat în Buda-Pesta un strigăt înfricoșat, nutrit prin denunțărĭ din Bucureștĭ. Guvernul boeresc dă astă-zĭ deschis și cu știrea Maghiarilor banĭ, și Maghiariĭ de-abia deschid gura iar Miniștriĭ în Buda-Pesta scuză și descarcă pe guvernul Romîn de orĭ-ce culpă, de orĭ-ce acusare că este necredincios. Iată ce a zis Comitele Kalnocky în delegațiuniĭ în această privire:—«Se dau banĭ la școlĭ și la «bisericĭ din Transilvania, dar, după a gu-«vernuluĭ asigurare formală, numaĭ la școlĭ «carĭ alt-fel s'ar închide și numaĭ la bise-«ricĭ carĭ nu s'ar putea clădi saŭ ar trebui «să fie închise!»

Așĭ voĭ să ni se arate la ce școlĭ s'aŭ dat banĭ ca să nu se închidă, și carĭ biserici s'aŭ clădit saŭ s'aŭ reparat cu ajutoare date de guvernul din Bucureștĭ!

Comitele Kalnocky disculpă pe guvernul din Bucureștĭ pentru banĭ daț la Romînĭ dincolo de Carpațĭ, dar *acusă pe Liga Culturală de aci, «că ea dispune de mijloace foarte însemnate»* și firește că cu aceștĭ banĭ se face propagandă irredentă și dacoromînă. Comitele Kalnocky știe pînă la ban prin comunicările ce i le-a făcut guvernul nostru, toțĭ banĭ cum s'aŭ cheltuit. Domnia sa știe de ex.: că în anul 1893—94 preotul Voina din Brașov a ridicat asupra articoluluĭ 82 din budgetul Instrucțiuneĭ publice, cu mandatul No. 169, suma de 58.500 leĭ și cu mandatul No. 1595 suma de 90.000 leĭ; că domnul Diacanovicĭ, actualul director al «Dreptățeĭ» și fost redactor al «Românische Revue», a ridicat în acelaș an și asupra aceluiașĭ articol din acelașĭ budget, cu mandatul No. 8, suma de 2000 leĭ și cu mandatul No. 7 suma de 40.000 leĭ. Aceste patru sume daŭ 190.000 leĭ. Domnia sa știe că în anul 1894—95, din articolul 47 al budgetuluĭ Cultelor și Instrucțiuneĭ publice, s'aŭ ridicat de preotul Voina din Brașov, cu mandatul No. 54, suma de 58.500 leĭ și cu mandatul No. 1854 suma de 45,000 leĭ, precum d. Diaconovicĭ, directorul «Dreptățeĭ», cu mandatul No. 1159, suma de 2000 leĭ și Aurel Mureșeanu, cu mandatul No. 4543, suma de 5000 leĭ. Aceste patru sume fac 110.500 leĭ. Totalul acester opt condee din douĭ anĭ dă 300.500 leĭ. Aceste cifre le cunoaște și Comitele Kalnocky, dar Comitele pe ministrul din Bucureștĭ nu se supără, ci toată nemulțumirea sa o aruncă asupra Ligeĭ Culturale, care, sunt sigur, că de cînd există ea, de anĭ de zile, nu a dispus de o sumă așa de însemnată ca cea amintită. Știu Maghiariĭ de ce s'aŭ dat de guvernul din Bucureștĭ suma de 300.000 leĭ și de aceea nu se supără, nu se îngrijesc! Dar un singur leŭ dat de Ligă e o crimă, în fața lor ca și în fața Boerilor noștri! Sunt și Boerĭ în Ligă, dar ceĭ de căpetenie privighează numaĭ, ca să știe ce se petrece!

Guvernul boeresc nu s'a mulțumit însă să dea banĭ, ca să atragă pe Romînĭ, să asculte de sfatul ce le dedea continuŭ ca să-și plece capul: ci a trimis să-ĭ convingă că supunere trebue să le fie lozinca! A trimis emisarĭ, femeeștĭ și bărbățeștĭ, carĭ aŭ cutreerat în acest sens Ungaria liberĭ și nesupărațĭ de nimenĭ. Aŭ trămis impiegațĭ din ministerul Cultelor și Instrucțiuneĭ publice, profesorĭ carĭ, cu congediurĭ formale si neformale, aŭ lăsat serviciul și catedra ca să se ducă dincolo să contribue la vînzarea neamuluĭ românesc. (Așa e! Așa e!).

Nu vreaŭ astă-zĭ să citez nume. Am un catalog întreg. Va veni însă timpul, dacă lucrurile vor merge tot ast-fel înainte, cînd voiŭ citĭ în public acest catalog, indicînd și faptele desăvîrșite de fie-care, ca cel puțin aceste nume să fie pe vecie înfierate cu sigiliul trădăreĭ naționale. (Aplause).

Dar niciĭ atît n'a fost de ajuns. S'aŭ dus de aci Boerĭ de posițiune la Buda-Pesta și acolo aŭ intrat în lungĭ și amănunțite conferințĭ asupra trebilor romînești din Ungaria cu Miaistrul Hieronymi și alțĭ bărbațĭ de Stat maghiarĭ; vă puteți închipui ce conferințe aŭ fost acestea! Ca de obiceiŭ: cu capul pe tipsie. Urma a dovedit'o.

Mai mult! Așa aŭ fost de încurajațĭ Maghiariĭ, în cît aŭ trimes în Bucureștĭ pe Horvat Gyula, redactorul ziaruluĭ *Maghyar Hirlap*, unul din represintanții cei mai de frunte aĭ maghiarismului. Cu acesta. Boeriĭ noștri aŭ benchetuit cu trufe și cu șampanie.

Pe cînd toate acestea se făceaŭ, pe cînd se trimeteaŭ banĭ, pe cînd țesaŭ intrigĭ emisariĭ, pe cînd se sfătuiaŭ în conciliabule secrete căpeteniile boerilor noștri cu miniștriĭ ungurĭ și cu căpeteniile Maghiarilor, Ministrul Hieronymi chemă la Buda-Pesta pe Rațiŭ și Coroianu și-ĭ îndemnă la împăcare cu Maghiariĭ. Și ce condițiunĭ se propuneaŭ de ministrul Hieronymi! Ele sunt astă-zĭ cunoscute chiar în cuvîntările publice ale luĭ

Propunerile aŭ fost:—supuneți vĕ și atunceĭ vom vorbi. Cu alte cuvinte:— recunoașteți toate suferințele și toate plîngerile voastre de minciună, și pe cadavrul națiuneĭ romîne vom asvîrli un simulacru de împăcare, ca să se îngroape cu siguranță Cestiunea Romînilor din Ungaria.

Iată acțiunea guvernuluĭ Romîn la ce țel conducea. (Așa e! Așa e!)

Cînd toate încercările de carĭ am vorbit nu aŭ isbutit, căcĭ conducătoriĭ poporuluĭ romîn de dincolo nu aŭ putut să primească propunerile ministruluĭ Hieronymi, atunceĭ s'a întins altă coardă la arc de către guvernul boeresc de aci.

Oamenii guvernuluĭ boeresc, la venirea ler la putere, nu cunoșteaŭ cestiunea Romînilor din Ungaria. Dovadă monumentală stă opiniunea luĭ Alexandru Lahovari — că ce să ne maĭ împedicăm de o nimică, ca desnaționalisarea și maghiarisarea Romînilor de dincolo de Carpațĭ. După ce aŭ venit la putere, aŭ căutat să se insinueze ca amicĭ aĭ Causeĭ Naționale. De aceea vedem guvernul boeresc darnic și sfătuitor. Cînd a eșit însă la iveală scopul, și cînd Romînĭ mirosind că lucrurile nu staŭ tocmaĭ drepte și curate, eĭ cu sfială aŭ stat loculuĭ; atunci a început acțiunea—pe care eŭ o numesc diabolică.

Atunci a început guvernul boeresc a desbina pe conducătorĭ prin feluri de intrigĭ și de născociri.—Aci e crima cea mare

Toți știeaŭ—Romînii și Maghiariĭ — că ceea-ce făcea tăria acțiuneĭ romînești de dincolo, era unirea conducătorilor și unirea poporuluĭ cu conducătoriĭ într'un singur gînd, de a apăra cu energie și cu inimă curată interesele neamuluĭ romînesc.

Guvernul Boeresc, prin vocea primuluĭ ministru a zis: Nu mă amestec în trebile altora. Dar oare așa a urmat? Ceea-ce am expus nu este amestec? Insă amestec dăunător intereselor romînesc!

Să pășim însă maĭ departe.

In vara trecută s'a pertractat la Cluj procesul Memoranduluĭ din 1892; un tribunal exclusiv maghiar judeca și condamna pe acusațiĭ politicĭ, exclusiv Romînĭ. Pentru ce? Pentru că Romînii spuneaŭ:—Și noĭ avem dreptul să trăim în Unguria ca națiune egal îndreptățită cu Maghiarii; și noĭ avem dreptul a lupta pe căile legale pentru a eși din ilotismul în care suntem aruncați.

Tribunalul Maghiar judeca căpeteniile romînilor la Cluj. Aceștia în apărarea lor aŭ zis:

«Acest proces este un proces interesând «națiunea romînă, căcĭ Memorandul cuprinde «gravaminele poporuluĭ romîn, care cere «scutul Tronuluĭ pentru drepturile luĭ neso-«cotite și călcate în picioare. Acest proces «este încercarea de a se discuta însăși exis-«tența poporuluĭ romîn, nu pot fi judecați «de juriul din Cluj. Mandatariĭ Romînilor «nu se pot face complici cu acest simulacru «de proces, Curtea cu juraț din Cluj nu e «competinte să judece pe conducătoriĭ și «represintanții poporuluĭ romîn, căcĭ singurul «tribunal competent, este lumea civilisată».

Și așa este. Curtea din Cluj însă a condamnat aspru pe conducătoriĭ și mandatariĭ poporuluĭ romîn.

După această barbară condamnare, se năștea întrebarea: — ce trebuiaŭ să facă ceĭ condamnațĭ? să se supue verdictuluĭ nedrept saŭ nu?

Cestiune grea de deslegat!

Ziceaŭ unĭi: să se ducă în temniță, căcĭ martirĭ aĭ națiuneĭ trebue să se facă în fața neamuluĭ și a lumeĭ întregĭ! Dar oare ceĭ condamnațĭ de curtea din Cluj, nu eraŭ deja martirĭ? Oare Lucaciĭ care suferise un an și jumătate de temniță, unde era să și piardă și vederea, oare maĭ avea nevoie să maĭ fie muncit de a doua și de a treia oară, ca să dovedească că e martir al causeĭ naționale și că nu a desertat'o? Oare aceĭ carĭ luptaŭ de zecimĭ de anĭ pentru libertatea poporuluĭ romîn din Ungaria, care întreg e martir al nedreptăților și aĭ fără-de-legilor, oare conducătoriĭ luptеĭ pentru existența națională maĭ aveaŭ eĭ nevoe să se vadă și să se pipăe, dacă sunt martirĭ?

De examinat era — nu dacă trebuiaŭ să devie martirĭ, căcĭ martirĭ eraŭ, ci, ce trebuiaŭ să facă, după terminarea de la Cluj, ca să fie și maĭ departe utilĭ causeĭ naționale.

Eŭ le-aș fi zis:— Nu vă supuneți verdictuluĭ nedrept și barbar al tribunaluluĭ, pe care singur l'ați declarat de necompetinte. Orĭ în închisoare orĭ afară din închisoare, martirĭ sunteți, căcĭ martir este acela care își lasă pstria și căminul, care se duce de la aĭ săĭ în lumea streină. Dar eșiți afară în lumea mare la care ați făcut apel și în care cu toțiĭ avem încredere, eșiți și bateți la toate ușile și cereți de la Europa întreagă — dreptate să fie și pentru Romînul din Ungaria. Ieșiți afară în lumea mare, bateți din ușă în ușă, precum aŭ făcut Brătienii, Goleștiĭ, Rosetti Kogălniceanu, Alexandri, cari prin acțiunea lor în afară de patria încătușată, aŭ isbutit să ridice popoarele civilisate în favoarea noastră. Nu vă îngropați în temnițele maghiare națiunea. Nu e vorba să vă plîngem ca martirĭ, căcĭ nu e timp de vaet și de plîns, ci e timp de muncă mare pentru a ieși din nevoie mare și din pericol încă maĭ mare. Nu vă supuneți verdictuluĭ din Cluj. Nu mergeți la închisoare, căcĭ altfa așteaptă Maghiariĭ, ca acțiunea românească să slăbească, ca să se arunce atunci din noŭ cu ademeniriĭ și amenințărĭ ca pe voĭ ceĭ din temniță să vă îngroape moralicește și pe națiunea romînă de fapt. Ceea-ce nu era rușine pentru Brătienii, Rosetti, Kogălniceanu, Golescii, nu este rușine niciĭ pentru Rațiu și colegiĭ săĭ. Ceea-ce nu era rușine pentru Mazzini și Garibaldi, pentru Napoleon III și Kossuth, nu e rușine pentru conducătoriĭ poporuluĭ romîn din Ungaria. Eŭ le-așĭ fi zis: temnița poate fi înălțătoare pentru moment, dar munca în afară de temniță e maĭ folositoare pentru neam. (Aplause).

Conducătoriĭ poporuluĭ romîn din Ungaria s'aŭ supus însă verdictuluĭ din Cluj și aŭ mers în temniță. La această decisiune grea aŭ apăsat asupra lor treĭ fapte—tustrele ale guvernuluĭ boeresc. Intîiul este blamul deschis și fără cruțare dat de boeriĭ oficialĭ și oficioșĭ, luĭ Eugenie Brote și Aurel Popovicĭ că aŭ preferit a lucra înainte pentru causa națională în țară liberă de cît a se îngropa în neactivitatea apăsătoare a temniței și a se expune ademenirilor enervante ale celor din Buda-Pesta și ale celor din Bucureștĭ. Al doilea fapt e isolarea în care a adus guvernul boieresc pe ceĭ douĭ refugiațĭ din Romînia de confrații lor. Al treilea fapt este apăsarea directă executată asupra condamnaților prin strigătul ziarelor boerești — în temniță! e rușine să fugiți de temniță! dacă nu intrați în temniță, vă perdeți încrederea noastră! La aceste treĭ fapte s'aŭ maĭ adăogat șoptele emisarilor, care-ĭ asiguraŭ, că Impăratul, peste o lună, peste două luni, peste treĭ luni, 'ĭ va grația, fără ca să le zică, ce preț cereaŭ maghiariĭ pentru grațiarea lor.

Și s'aŭ dus în temniță! Și staŭ astă-zĭ încă întemnițați! dar Maghiariĭ merg cu condamnările și cu temnița înainte. Conducătoriĭ în temniță; cu ciobaniĭ ceĭ proști sfîrșim ușor, saŭ că eĭ ascultă de nevoe. saŭ vor asculta de foc și sabie! Iată țelul politiceĭ maghiare! Iată cum guvernul boeresc din Bucureștĭ i-a ajutat spre acest țel din răsputerĭ! Și odată pe acecstă cale și Maghiariĭ și boeriĭ vor merge înainte. (Așa e! Așa e!)

***

Ast-fel stă astă-zĭ cestiunea.

Se speră că Romînii se vor supune cînd calomnia, ridicată în fața Europeĭ, își va face efectul său și cînd Romînii vor fi iredentiștĭ, traraț de Daco-Romînĭ, de perturbatorĭ aĭ păceĭ europeane, de călcătorĭ aĭ dreptuluĭ ginților și aĭ obiceiurilor internaționale. Se speră că Romînii din Bucureștĭ se vor supune cînd Romînii de dincolo vor capitula. Speră Maghiariĭ și boeriĭ că vor izbuti în complotul lor, cînd Romînii de dincolo și de dincoace de Carpați vor fi sbuciumați și zăpăciți prin desbinare.

Se speră că se va putea înmormînta neamul romînesc, cînd Romînii de dincolo vor rămîne fără mîngîere în prada Maghiarilor, și cînd Romînii de dincoace vor fi muiați de arbitrariŭ și de corupțiune.

Cine citește cu atențiune discursurile miniștrilor și ale bărbaților de stat maghiarĭ, se va convinge că mare este speranța Maghiarilor în reușita întreprinderei lor de maghiarisare a Românilor, fiind-că în această întreprindere aŭ de complice pe guvernul boeresc din Bucureștĭ. (Aplause).

Să resumăm acțiunea acestor douĭ aliațĭ carĭ lucrează ca să scoată din discuțiune și să înmormînteze — *această cestiune iritantă*, cum o numește ministrul Alexandru Lahovary.

In Regat trebue înăbușită Cestiunea Națională. Pentru aceasta trebue întîiŭ calomniat tot ce are simțire românească, maĭ întîiŭ partidul Național-Liberal; acesta trebue denunțat în toate zilele, peste tot locul ca un turburător al păceĭ, ca periculos pentru consistența de astă-zĭ a Europeĭ, pentru ca aceasta să fie adusă a zice: Apoĭ Maghiariĭ să-și pună la orînduială pe acest neam neliniștit și obraznic al Romînilor, iar guvernul din Bucureștĭ să învețe pe Naționalii-Liberalĭ, cum trebue să'și plece capul și genunchiĭ.

Aceasta este politica bizantino-iesuitică a Boerilor și a Maghiarilor.

Am arătat că pericolul e maĭ mare de cît ne putem închipui, fiind-că însuși guvernul nostru dă ajutor Maghiarilor, denunțîndu-ne de irredentiștĭ, lucrînd la desbinarea noastră, împingîndu-ne la acte nesocotite, carĭ să scuzeze represiuniĭ violente.

Am arătat că țelul este: a îngropa Cestiunea națională. (Așa e! Așa e!).

In fine, am arătat cum guvernul e controlat în actele luĭ de guvernul din Buda-Pesta, spre rușinea noastră.(Aplause)

Am arătat că totul constitue un complot uricios și o mare trădare de neam și de țară. (Aplause).

***

Dar veți întreba; Ce să facem? Eŭ zic: —Să fim deștepți, să fim ca cele șeapte fecioare din Evanghelie, carĭ nu aŭ adormit și aŭ avut candelele continuŭ aprinse.

Nu este cu putință ca în mijlocul Europeĭ civilizate, nu este cu putință ca la finele secoluluĭ al nouăsprezecelea, care a dat viață nouă popoarelor și națiunilor, nu este cu putință să triumfe violenia, să învingă nedreptatea, să copleșească barbaria. (Aplause).

Nemuritorul **Ioan Brătianu** *a zis:* — *Cînd elementul românesc va peri în Transilvania, el va perî și în Romînia.*»

Să nu uitați aceste cuvinte. Să nu uitați consecința logică a acestor cuvinte:—*Cînd elementul românesc va slăbi în Romînia, va peri peste tot*

A maĭ zis încă nemuritorul Ioan Brătianu:— «**Romînii nu vor peri niciĭ odată niciĭ în Romînia niciĭ în Transilvania**»

Așa să fie!

Și să maĭ adăogim: *Eĭ nu vor pieri pe cît timp vor sta în picioare și vor apăra existența neamuluĭ lor cu vigoarea și tenacitatea lor seculare.*

Așa să ne facem datoria! Așa să ne ajute Dumnezeŭ! (Aplause prelungite).

INSTITUTUL de FETE
„Ch. BORCK"
Fondat în anul 1850
BUCUREȘTI. — Calea Moșilor, 158.

Curs primar, secundar și liceŭ complect.
Acest Institut fiind pus sub controlul direct al Onor. Minister, cursurile se predă întocmaĭ ca la școalele Statuluĭ, iar certificatele liberate de noĭ sunt valabile pentru bacalaureat.
Inscrierile se fac în toate zilele, iar cursurile încep la 10 Septembre.
Directoare, **Julie V. Săulescu.**

EDUCAȚIUNE—HIGIENA—DISCIPLINA
LYCÉE FRANÇAIS
PUS SUB PATRONAGIUL OFICIAL AL
LEGAȚIUNEI FRANȚEI
Str.: Scaunelor, 45 (casa Fleva)
Directorĭ: D-niĭ LÉAUTEY și LOLLIOT

CLASE PRIMARE ȘI GIMNASIALE
INVĂȚĂMÎNT CLASIC ȘI REAL
conform programelor
Statuluĭ român și Statuluĭ francez

Materiile învățămîntuluĭ romîn vor fi predate în limba Română. — Materiile învățămîntuluĭ francez vor fi predate în limba francesă.
Limba francesă și germană sunt obligatoriĭ deja din clasa I-a primară.
Limba francesă, impusă cu ușurință tutulor elevilor, deja în primul an al presenței lor la liceŭ este limba cea maĭ întrebuințată, atît în raporturile elevilor cu direcțiunea cît și în relațiunile lor zilnice: la masă, în plimbărĭ și în recreațiĭ.
Pentru orĭ-ce cerere de prospecte, informațiunĭ și înscrierĭ, a se adresa: la
LEGAȚIUNEA FRANȚEI, Str. Biserica Amzeĭ
saŭ la
LYCÉE FRANÇAIS, Str. Scaunelor, 45.
Liceul se deschide la I-iŭ Septembrie, iar cursurile oficiale anuluĭ școlar 1897-98 vor începe la 9 (21) Septembrie 1897.

INSTITUTUL de DOMNIȘOARE
STANESCU
Fost INSTITUTUL ENGLEZ
Bucureștĭ.—Calea Rahoveĭ, 36.

Sub direcțiunea d-neĭ LUCREȚIA D. STĂNESCU
Inscrierile încep la 20 August, iar cursurile la 1 Septembre.
Primește eleve: interne, semi-externe și externe, pentru clasele primare, secundare, cursurĭ facultative, desemn, pictură și muzică, avînd un corp profesoral distins.
Direcțiunea, ca și în trecut va îngriji a se da copilelor o educație aleasă și o îngrijire părintească.
Orĭ-ce alte lămuriri se pot da la cerere.
Institutul este autorisat de onor. minister al școalelor.

www.dacoromanica.ro